

Jarosław Kasiński

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0003-2953-1625

jkasinski@wpia.uni.lodz.pl

O wyroku częściowym w procesie karnym i jego znaczeniu

Wstęp

W dniu 14 marca 2024 r.¹ wprowadzono do Kodeksu postępowania karnego² nowe, a przy tym powiązane ze sobą konstrukcje procesowe: naradę wstępną i wyrok częściowy, które reguluje art. 404c k.p.k. W przepisie tym zakłada się, że jeżeli przewodniczący uzna, że zachodzi potrzeba oceny, czy przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych, może zarządzić przerwę w rozprawie na czas niezbędny dla przeprowadzenia narady w tym zakresie, a więc właśnie narady wstępnej (art. 404c § 1 k.p.k.). Jeżeli natomiast po naradzie wstępnej sąd uzna, że przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych i wydanie wyroku, czyli wyroku częściowego, to przewodniczący informuje o tym oskarżyciela publicznego oraz strony, których interesu prawnego rozstrzygnięcie dotyczy (art. 404c § 2 k.p.k.). Przedmiot narady wstępnej stanowi więc jedynie ocena, czy dowody pozwalają na rozstrzygnięcie co do odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych tylko oskarżonych; jeżeli następnie w oparciu o dowody sąd uzna, że rozstrzygnięcie takie i wydanie wyroku są możliwe, to wydaje się właśnie wyrok częściowy (o ile nie wystąpią przesłanki negatywne z art. 404c § 6 k.p.k.).

Warto zwrócić uwagę na *ratio legis* analizowanej regulacji. Projektodawcy przyjęli, że narada wstępna i wyrok częściowy pozwolą „w procesach

¹ Nastąpiło to na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.), dalej jako k.p.k.

o obszernym zakresie postępowania dowodowego wynikającym z łączności podmiotowej (wielość oskarżonych) i przedmiotowej (wielość zarzucanych przestępstw) na szybkie rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej tych oskarżonych, wobec których możliwe będzie przeprowadzenie niezbędnych czynności dowodowych w sposób skoncentrowany. Stosowanie tych instytucji pozwoli na ograniczenie liczby osób uczestniczących w różnych rolach procesowych w długotrwałym postępowaniu, istotne obniżenie kosztów i innych obciążeń ponoszonych przez strony postępowania oraz ograniczenie trudności organizacyjnych, m.in. związanych z rezerwacją odpowiednio dużych sal rozpraw oraz zabezpieczeniem konwojów na rozprawę³. W założeniu chodziło więc o spowodowanie szybszego rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej tego oskarżonego (oskarżonych), w odniesieniu do którego zapadać będzie wyrok częściowy, co skutkować ma ponadto zmniejszeniem kosztów i ograniczyć trudności organizacyjne związane z postępowaniem, a ponadto będzie pozytywnie oddziaływać na dalszy tok procesu dotyczącego oskarżonego (pozostałych oskarżonych), o którego odpowiedzialności w wyroku częściowym nie orzeczono.

Celem niniejszego artykułu jest przeprowadzenie szczegółowej analizy i dokonanie krytycznej oceny wyroku częściowego, jako stosunkowo nowej konstrukcji procesowej, wraz z przedstawieniem możliwości jego wydania w ramach poszczególnych stadiów procesu karnego *sensu largo* oraz zaskarżenia tego wyroku i związanych z tym wątpliwości dotyczących materiałów przekazywanych wraz z apelacją sądowi odwoławczemu, jak też organu, który o tym decyduje. W artykule odniesiono się również do kluczowego zagadnienia, mianowicie do tego, czy wyrok częściowy może w ogóle urzeczywistnić zakładane przez projektodawców cele, a więc przyspieszyć postępowanie, zmniejszyć jego koszty i ograniczyć trudności organizacyjne z nim związane. Na wstępie można sformułować tezę, że konstrukcja wyroku częściowego nie jest w stanie zapewnić realizacji zakładanych przez projektodawców celów. Teza ta zostanie zweryfikowana w szczególności poprzez analizę negatywnych przesłanek wydania tego rodzaju wyroku.

Wyrok częściowy jako nowy rodzaj wyroku w procesie karnym

Przed przystąpieniem do weryfikacji postawionej tezy warto poczynić kilka uwag co do charakteru prawnego analizowanego wyroku.

³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3216, Sejm IX kadencji, s. 59, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3216> (data dostępu: 1.10.2025).

Zanim weszła w życie rzeczona nowelizacja, poza wyrokami wydawanymi wskutek rozpoznania apelacji bądź nadzwyczajnych środków zaskarżenia prawo karne procesowe знаło kilka różnych rodzajów wyroków⁴. Podstawowym był wyrok, który określić można jako „zwykły”, a ponadto funkcjonował wyrok nakazowy (art. 500 k.p.k. i nast.) i wyrok łączny (art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k.). „Wyrok nakazowy” i „wyrok łączny” stanowiły terminy języka prawnego. Nie można tu ponadto pominąć wyroków wydawanych w szczególnych układach, tj. w odniesieniu do roszczeń, o których mowa w rozdziale 58 k.p.k. (art. 554 § 2 k.p.k.), czy też wyroku w następstwie oskarżenia wzajemnego, szczególnego w tym sensie, że rozstrzyga się w nim o odpowiedzialności karnej oskarżonych, którzy występują w tym samym postępowaniu jako oskarżyciele prywatni, a więc w sytuacji kumulacji ról procesowych, gdy sąd zobligowany jest do zaznaczenia w wyroku, że postępowanie toczyło się z powodu oskarżeń wzajemnych (art. 497 § 3 *in fine* k.p.k.), czy wreszcie wyroku wydanego w celu zmodyfikowania wyroku odnośnie do kar w razie ograniczonej ekstradycji (art. 597 k.p.k.). Wskutek wspomnianej wcześniej nowelizacji do tej grupy wyroków dołączył wyrok częściowy. I w tym wypadku chodzi o określenie języka prawnego. W istocie art. 404c § 1 i 2 k.p.k. zawierają odpowiednio definicje legalne narady wstępnej i wyroku częściowego.

Z regulacji art. 404c k.p.k. wynika, że narada wstępna, jak i wyrok częściowy dotyczą jedynie procesów wieloosobowych. Skoro przedmiotem narady wstępnej jest ocena, czy przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych, zaś w wyroku częściowym rozstrzyga się o odpowiedzialności jednego lub niektórych oskarżonych, to tym samym zakłada się, że w procesie występuje więcej niż jeden oskarżony. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że konstrukcji tych nie stosuje się w sytuacji, gdy wyrokiem częściowym nie mogą zostać objęte wszystkie czyny zarzucane oskarżonemu (oskarżonym), o odpowiedzialności karnej których się orzeka (*arg. ex art. 404c § 6 pkt 3 k.p.k.*).

W tym miejscu trzeba odnotować, że zasadą w procesie karnym jest, iż wydany na rozprawie wyrok (jeden) rozstrzyga o odpowiedzialności karnej wszystkich oskarżonych odnośnie do każdego z zarzucanych im czynów, a więc o całym zakresie podmiotowo-przedmiotowym wyznaczonym przez prokuratora aktem oskarżenia. Wyjątek od tej zasady stanowi instytucja wyroku

⁴ O wyrokach w procesie karnym zob. np.: T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1: Art. 1–467, Warszawa 2014, s. 406; idem, [w:] T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 397–398; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018, s. 47–48; H. Paluszkiwicz, [w:] K. Dudka, H. Paluszkiwicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021, s. 204–206; M. Kościelniak-Marszał, *Wyrok sądu I instancji w polskim procesie karnym*, Warszawa 2017, s. 20 i nast.; E. Skrętowicz, *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji. Z problematyki wyrokowania*, Lublin 1989.

częściowego, która umożliwia wcześniejsze orzeczenie (odrębnym wyrokiem) o odpowiedzialności karnej oskarżonego lub pewnych oskarżonych, co do których przeprowadzone w sprawie dowody na to pozwalają. Warto więc spojrzeć na instytucję wyroku częściowego z punktu widzenia przedmiotu procesu karnego i jego podstawy faktycznej.

W nauce dominuje obecnie zapatrywanie, że przedmiotem procesu karnego jest kwestia odpowiedzialności prawnej (karnej, a niekiedy i cywilnej) za czyn zarzucany oskarżonemu⁵. Wywodzi się przy tym, że przedmiot procesu nie powinien co do zasady ulegać zmianom w czasie trwania procesu (tzw. niezmienność przedmiotu procesu) i powinien być ponadto niepodzielny, co oznacza, że niedopuszczalne jest orzekanie o fragmentach tego samego przedmiotu w różnych procesach⁶. W doktrynie podkreśla się, że z przedmiotem procesu łączą się pojęcia procesu pojedynczego (prostego) i procesu złożonego⁷. Ten pierwszy to proces toczący się przeciwko jednej osobie o jeden czyn, zaś proces złożony toczy się przeciwko jednej osobie o większą liczbę czynów lub przeciwko większej liczbie osób, a zatem proces złożony opiera się na zjawisku łączności spraw uregulowanej w art. 33 i 34 k.p.k.⁸ Może zatem zrodzić się wątpliwość, jak należy traktować przedmiot procesu złożonego – czy jest to proces, w którym wyróżnia się wiele przedmiotów (kwestia odpowiedzialności za każdy z czynów zarzuconych każdej ze ściganych osób stanowi osobny przedmiot, a wszystkie one są rozstrzygane w jednym postępowaniu), czy też proces złożony ma jeden, wieloelementowy przedmiot, tj. kwestię odpowiedzialności prawnej, na którą składa się rozstrzygnięcie o konsekwencjach wielu czynów⁹. Odnosząc się do tego zagadnienia, przekonująco przyjęto, że bardziej poprawne jest traktowanie procesu złożonego jako procesu o wielu przedmiotach, jako że sztuczna wydaje się konstrukcja, w której kwestię odpowiedzialności za różne czyny, a niekiedy różnych osób, traktuje się jako jedną całość, a ponadto takie podejście rodziłoby napięcie z założeniami zasady niepodzielności przedmiotu procesu (odmienne rozstrzygnięcia o poszczególnych kwestiach składających się na zbiorczy przedmiot procesu złożonego) i skutkowałoby podziałem przedmiotu procesu¹⁰. Gdy chodzi z kolei

⁵ Zob. np.: M. Rusinek, *Przedmiot procesu*, [w:] P. Hofmański (red.), *Zagadnienia ogólne*, seria: System Prawa Karnego Procesowego, t. 1, cz. 1, Warszawa 2013, s. 516–517 i podana tam literatura; zob. też: J. Tylman, [w:] T. Grzegorzczak, J. Tylman, op. cit., s. 48–49; S. Waltoś, P. Hofmański, op. cit., s. 27; W. Daszkiewicz, *Proces karny, Część ogólna*, Warszawa–Poznań 1994, s. 29.

⁶ Zob. np.: J. Skorupka, *Pojęcie procesu karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), op. cit., s. 110; K. Dudka, [w:] K. Dudka, H. Paluszkiwicz, op. cit., s. 37–38.

⁷ W. Daszkiewicz, op. cit., s. 32.

⁸ Ibidem; M. Rusinek, op. cit., s. 518–519.

⁹ M. Rusinek, op. cit., s. 519 i podana tam literatura. Odnotować trzeba, że W. Daszkiewicz przyjmował, że tyle jest przedmiotów, ile przestępstw zarzucono oskarżonemu lub oskarżonym w danym postępowaniu – zob. W. Daszkiewicz, op. cit., s. 32.

¹⁰ Zob. M. Rusinek, op. cit., s. 520.

o podstawę faktyczną odpowiedzialności prawnej, to przyjmuje się, że stanowi ją czyn zarzucany oskarżonemu¹¹.

Przenosząc powyższe uwagi na płaszczyznę wyroku częściowego, trzeba stwierdzić, że wyrok ten może zostać wydany w procesie złożonym, w którym występuje więcej niż jeden oskarżony, toczącym się w układzie tzw. łączności przedmiotowej bądź mieszanej, o których mowa w art. 34 k.p.k. Skoro zgodnie z tym, co przyjęli projektodawcy rzeczonej konstrukcji, wyrok częściowy ma pozwolić na „szybkie rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonych”, to nie może budzić wątpliwości, że chodzić tu ma o szybsze rozstrzygnięcie o przedmiocie procesu co do tych oskarżonych.

Jak podkreśla się w literaturze, założeniem ustawodawcy jest to, by z chwilą wyodrębnienia „części” sprawy podlegającej rozstrzygnięciu wyrokiem częściowym nurt postępowania uległ rozwidleniu – by sprawa macierzysta toczyła się nadal własnym tempem, a sprawa wyodrębniona mogła być rozpoznawana na dalszych etapach postępowania, przy czym obie rozstrzygałby ten sam skład sądu¹². Wywodzi się nadto, że zastosowanie opisywanych unormowań powodowałoby, że zmierzający ku rozstrzygnięciu całej sprawy karnej nurt procesu ulega (w praktyce najprawdopodobniej w jego końcowej fazie) rozdzieleniu – wątek jednego lub większej liczby oskarżonych podlega odrębnemu wyrokowaniu, poprzedzonemu naradą co do możliwości takiego wyrokowania, niemniej jednak dzieje się to w ramach tej samej sprawy (tego samego procesu w znaczeniu indywidualno-konkretnym), choć powoduje konieczność zarządzania przerw lub odraczania rozprawy¹³.

Prezentowane jest jednak również stanowisko, że analizowana konstrukcja procesowa prowadzi do rozłączenia dotychczas wspólnego postępowania na dwa odrębne, co związane jest z przerwaniem lub odroczeniem rozprawy co do oskarżonego lub oskarżonych nieobjętych postępowaniem w przedmiocie wydania wyroku częściowego i kontynuowanie postępowania co do oskarżonego lub oskarżonych, którego ma on dotyczyć¹⁴. Regulacja art. 404c k.p.k. zakłada bowiem, że proces przebiega najpierw jednotorowo – poprzez łączne rozpoczęcie rozpoznawania spraw poszczególnych oskarżonych, a następnie dwutorowo – poprzez rozbiecie jednego postępowania na dwa lub więcej i prowadzenie ich na oddzielnych rozprawach, ale w tym samym składzie¹⁵. W efekcie

¹¹ Ibidem, s. 517; S. Waltoś, P. Hofmański, op. cit., s. 27; K. Dudka, [w:] K. Dudka, H. Paluszkievicz, op. cit., s. 36.

¹² K. Oleksy, *Narada wstępna i wyrok częściowy – przyczynek do refleksji nad stanem legislacji karnoprosesowej*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 6, s. 55.

¹³ Ibidem, s. 60–61. Na to, że wyrok częściowy wydawany będzie w tym samym jednym postępowaniu karnym, wskazuje też M. Klejnowska, *Narada wstępna i wyrok częściowy w polskim procesie karnym*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 2, s. 58.

¹⁴ D. Świecki, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1, 2025, Lex, komentarz do art. 404c, teza 6.

¹⁵ Ibidem, teza 9.

wyroku częściowy wydawany jest w odrębnym postępowaniu, które toczy się w stosunku do oskarżonego lub oskarżonych, po odroczeniu lub przerwaniu rozprawy co do pozostałych¹⁶. Podnosi się także, że wskutek wydania wyroku częściowego sprawy poszczególnych oskarżonych będą odrębnie („częstkowo”) rozpoznawane przez ten sam sąd, a zatem instytucje narady wstępnej i wyroku częściowego w rezultacie prowadzą do podziału przedmiotu procesu i odrębnego, „etapowego” rozpoznawania kwestii odpowiedzialności poszczególnych oskarżonych za poszczególne czyny¹⁷.

Podzielić należy stanowisko, że konstrukcja wyroku częściowego nie prowadzi tylko do odrębnego wyrokowania w ramach jednego procesu, lecz do odrębnego rozpoznania sprawy oskarżonego (oskarżonych) nim objętych w innym postępowaniu. Nie chodzi zatem o to tylko, że o przedmiotach procesu (odpowiedzialności karnej poszczególnych oskarżonych) orzeka się w wyroku częściowym i wyroku, ale że dochodzi tu jednak do wydzielenia sprawy oskarżonego z pierwotnego procesu. Wprawdzie wydanie wyroku częściowego nie jest związane z wyłączeniem na podstawie art. 34 § 3 k.p.k. sprawy objętego nim oskarżonego (oskarżonych) z macierzystej sprawy do odrębnego rozpoznania, podobnie jak nie podlega wyłączeniu do odrębnego rozpoznania w trybie analizowanego przepisu sprawa pozostałych oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym, skoro rozprawa przerwana lub odroczone co do pozostałych oskarżonych jest kontynuowana przed tym samym składem sądu. Niemniej jednak do odrębnego rozpoznania sprawy oskarżonego, którego dotyczy wyrok częściowy, w istocie tu jednak dochodzi. Przemawia za tymże stanowiskiem okoliczność, że po przeprowadzeniu całej rozprawy w wyroku częściowym orzeka się o przedmiocie procesu w odniesieniu do oskarżonego (oskarżonych) nim objętych. Rozprawa stanowi przecież forum, które służy rozpoznaniu sprawy i wydaniu rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu. Zgodnie zaś z art. 404c § 3 k.p.k. po zamknięciu przewodu sądowego w odniesieniu do oskarżonego lub oskarżonych, których odpowiedzialności karnej dotyczyła narada wstępna, a przed udzieleniem głosu stronom, przewodniczący zarządza przerwę w rozprawie albo sąd rozprawę odracza w odniesieniu do pozostałych oskarżonych. Natomiast stosownie do § 5 art. 404c k.p.k. do postępowania po zamknięciu przewodu sądowego, o czym wcześniej wspomniano, art. 406 k.p.k. oraz przepisy rozdziału 47 stosuje się odpowiednio. Prowadzi to do wniosku, że kontynuowana jest rozprawa co do oskarżonego (oskarżonych), których dotyczyła narada wstępna, co wieńczy następnie wydanie wyroku częściowego w przedmiocie procesu co do tych oskarżonych. Wyrok ten całościowo rozstrzyga przy tym o odpowiedzialności prawnej tych

¹⁶ Ibidem, teza 11.

¹⁷ Zob. C. Kulesza, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex, komentarz do art. 404c, tezy 7 i 8.

oskarżonych i to – jak już wskazywano – za wszystkie zarzucane im czyny, co oznacza, że kolejny wyrok nie będzie dotyczył już tej materii (nie będzie się więc w nim orzekać ani o określonych „fragmentach” czynu, ani o poszczególnych czynach tych oskarżonych), tylko tego rodzaju odpowiedzialności pozostałych oskarżonych. To nie będzie zatem już sprawa oskarżonego, co do którego rozstrzygnięto w wyroku częściowym. Ponadto, jak się wydaje, za zaprezentowanym tu stanowiskiem pośrednio przemawia też regulacja art. 404c § 5 k.p.k., zgodnie z którą w wypadku, o którym mowa w art. 411 § 2 k.p.k., rozprawę prowadzi się w dalszym ciągu w odniesieniu do wszystkich oskarżonych, co oznacza, że sprawa oskarżonego (oskarżonych) objętych wyrokiem częściowym ponownie włączana jest do wspólnego rozpoznania w ramach jednego postępowania. Wreszcie przesądzającym – jak się wydaje – argumentem jest to, że wyrok częściowy stanowi samoistny wyrok podlegający zaskarżeniu apelacją, którą rozpoznaje się, mimo że sprawa macierzysta znajdować się jeszcze może na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, za czym przemawia brzmienie art. 448 § 1a k.p.k. Oznacza to, że po wydaniu wyroku częściowego sprawa oskarżonego (oskarżonych) objętych tym wyrokiem „odrywa się” od macierzystej sprawy, która może przecież toczyć się jeszcze przed dłuższy czas. Tym samym nie chodzi tu wyłącznie o rozczłonkowanie wyrokowania, lecz o rozczłonkowanie pierwotnie objętych jednym postępowaniem przedmiotów procesu na poszczególne, odrębne postępowania.

Modelowo wydanie wyroku częściowego skutkować będzie zmianą przedmiotów procesu na dalszym etapie procedowania, skoro nie będzie już on dotyczył odpowiedzialności prawnej określonego oskarżonego bądź oskarżonych, co do których sąd całościowo rozstrzygnął już w wyroku częściowym. Na dalszym etapie sąd orzekać będzie jedynie co do odpowiedzialności prawnej oskarżonych (oskarżonego¹⁸) nieobjętych wyrokiem częściowym. Tym samym w wyniku wydania wyroku częściowego dojdzie do przekształcenia procesu złożonego w pojedynczy (gdy do rozstrzygnięcia w dalej toczącym się procesie pozostanie kwestia odpowiedzialności za jeden czyn zarzucany jednemu oskarżonemu) bądź złożony w mniejszym stopniu (gdy do rozstrzygnięcia pozostanie większa liczba czynów zarzucanych jednemu bądź większej liczbie oskarżonych), co Marian Cieślak nazwał uproszczeniem procesu złożonego¹⁹. Wyrok częściowy prowadzić więc zawsze będzie do ograniczenia liczby oskarżonych w dalszym etapie procedowania, ale zarazem do ograniczenia

¹⁸ Wprawdzie w art. 404c § 3 *in fine* k.p.k. posłużono się zwrotem „pozostałych oskarżonych”, jednak należy podzielić pogląd, że wydanie wyroku częściowego wchodzi również w rachubę, gdy w jego rezultacie dalsze procedowanie na rozprawie miałyby dotyczyć tylko jednego oskarżonego, za czym przemawiają względy funkcjonalne. Zob. J. Zagrodnik, *Analiza przesłanek wyznaczenia narady wstępnej i wydania wyroku częściowego*, „Przegląd Sądowy” 2024, nr 1, s. 9.

¹⁹ Zob. M. Rusinek, *op. cit.*, s. 519.

przedmiotowego, tj. w zakresie obejmującym wszystkie czyny zarzucane oskarżonym objętym tym wyrokiem. Rozstrzygnięcie odnośnie do czynu, bądź czynów oskarżonego (oskarżonych) objętych wyrokiem częściowym będzie bowiem całościowe. Przedmiot (przedmioty) procesu karnego w tym zakresie będzie niepodzielny, gdyż niedopuszczalne będzie orzekanie w tej materii w innym wyroku, w tym w wyroku, który zapadnie na dalszym etapie postępowania w odniesieniu do oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym. Nie będzie więc przykładowo można rozdzielać winy od kary i orzekać o nich odrębnie czy rozbić poszczególne znamiona czynu oraz prawnej jedności czynu²⁰. Sumując, w ujęciu modelowym instytucja wyroku częściowego umożliwia odrębne orzekanie o przedmiotach procesu w przyjętym tu rozumieniu w wyroku częściowym (albo nawet w kilku takich wyrokach, gdyż ustawa nie przewiduje tu ograniczeń) i następnie w wyroku, w którym orzeka się o innym niż pierwotny przedmiocie (przedmiotach) procesu karnego.

Odnosząc się do kwestii nazewnictwa, wypada podkreślić, że w języku polskim słowo „częściowy” oznacza „niezupełny, niecałkowity”²¹; „częściowy” to „taki, który nie obejmuje pewnego obiektu w całości, ale tylko niektóre jego części”²². Gdy uwzględnimy okoliczność, że w wyroku częściowym można orzec jedynie o wszystkich czynach danego oskarżonego (oskarżonych) stanowiących przedmiot osądu, a tym samym nie jest dopuszczalne orzekanie tym wyrokiem jedynie w odniesieniu do niektórych z czynów zarzucanych danemu oskarżonemu, to określenie „częściowy” nie jest adekwatne. Może ono sugerować, że odnośnie do oskarżonego (oskarżonych) objętych wyrokiem częściowym sąd będzie jeszcze orzekać, a przecież wydany kolejny wyrok tego oskarżonego (oskarżonych) nie będzie już dotyczył. Z tej perspektywy określenie „częściowy” może być więc mylące. Jak już wskazano, wyrok częściowy bowiem całościowo rozstrzyga we wszystkich sprawach danego oskarżonego (gdy przez sprawę rozumiemy jeden czyn danego oskarżonego) połączonych do wspólnego postępowania (tzw. łączność podmiotowa). W odniesieniu do pozostałego oskarżonego (oskarżonych) orzeka się w dalszym terminie, wydając kolejny wyrok, który bynajmniej nie jest określany przez ustawę jako „częściowy”, a przecież tak samo jak w wyroku częściowym nie rozstrzyga się w nim o odpowiedzialności wszystkich oskarżonych, których pierwotnie dotyczyła rozprawa. Ustawa nie określa go też choćby mianem „końcowy”²³.

²⁰ K. Dudka, [w:] K. Dudka, H. Paluszkievicz, op. cit., s. 38.

²¹ *Słownik języka polskiego PWN*, hasło: częściowy, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/cz%C4%99%C5%9Bciowy.html> (data dostępu: 1.10.2025).

²² *Wielki słownik języka polskiego*, hasło: częściowy, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/16824/czesciowy> (data dostępu: 1.10.2025).

²³ W doktrynie, na gruncie art. 317 k.p.c., regulującego wyrok częściowy w postępowaniu cywilnym, podkreśla się, że ostatni wyrok w sprawie, rozstrzygający o pozostałej do osądzenia części roszczenia, jest wyrokiem końcowym, co wyraźnie należy zaznaczyć w nagłówku wyroku. Zob.

Ten brak dookreślenia może wynikać z tego, że w wyroku tym orzeka się w stosunku do oskarżonych, o odpowiedzialności prawnej których jeszcze nie rozstrzygnięto, a więc w materii, o jakiej jeszcze nie orzekano (określenie „końcowy” zakłada zaś jakieś „początkowe” rozstrzygnięcie). Z tej perspektywy wydaje się, że określenie „wyrok końcowy” nie byłoby do końca trafne.

Powyższe prowadzi do wniosku, że najpierw wydaje się wyrok częściowy (albo nawet kilka takich wyroków), a następnie odrębny wyrok (już bez ustawowego dookreślenia). Wyrok częściowy może zostać uznany za „częściowy” w tym sensie, że orzeka się w nim odnośnie do odpowiedzialności jednego bądź niektórych oskarżonych, czyli nie wszystkich oskarżonych, których pierwotnie dotyczyło postępowanie. Chodzi tu zatem o wyrok „częściowy” pod względem podmiotowym.

Ten szczególny układ polegający na wcześniejszym orzekaniu w wyroku częściowym o odpowiedzialności karnej określonego oskarżonego (oskarżonych) przed innymi oskarżonymi odzwierciedla też umiejscowienie regulującego ten wyrok art. 404c k.p.k. w odnoszącym się do przewodu sądowego rozdziale 45 k.p.k. W pewnym sensie burzy to systematykę kodeksową, gdyż kwestie dotyczące wyrokowania pomieszczone są w rozdziale 47 k.p.k.

Jak już podkreślono, zarówno wyrok częściowy, jak i wyrok, w którym rozstrzygać się będzie o odpowiedzialności karnej pozostałych oskarżonych, wydawane będą przez sąd w tym samym składzie. Wyrok częściowy może przy tym zostać wydany w składzie jednego sędziego (*arg. ex art. 404c § 4 k.p.k.*), jak również w składzie wieloosobowym.

Wyrok częściowy jest odrębnym, samoistnie funkcjonującym w obrocie prawnym, wyrokiem i może rozstrzygać o każdym przestępstwie. Od wspomnianego wyroku „zwykłego” odróżnia go to, że nie rozstrzyga o całości materii, której pierwotnie dotyczyła rozprawa, lecz jedynie w odniesieniu do określonego oskarżonego (oskarżonych). Natomiast wyrok „zwykły” rozstrzyga co do wszystkich oskarżonych. Elementem różniącym jest jeszcze i to, że w komparycji wyroku wydanego w trybie art. 404c k.p.k. należy zaznaczyć, że chodzi o wyrok częściowy (skoro jest to termin języka prawnego), analogicznie jak oznacza się, że orzeczono wyrokiem nakazowym czy wyrokiem łącznym. W pozostałym zakresie wyrok częściowy będzie się składał z tych samych elementów co wyrok „zwykły”, zastosowanie znajdzie tu bowiem art. 413 k.p.k. wobec odwołania się w art. 404c § 5 k.p.k. do odpowiedniego stosowania przepisów rozdziału 47 kodyfikacji karnoprocesowej, dotyczącego wyrokowania. Musi on zatem przybrać formę pisemną (odpowiednio stosowany art. 412 k.p.k.).

Wyrok częściowy, podobnie jak wyrok „zwykły”, będzie wydawany po naradzie (nie chodzi tu o naradę wstępną, która – jak już wspomniano –

ogranicza się jedynie do oceny, czy przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych). Jak każde orzeczenie, wyrok częściowy powinien zostać podpisany przez wszystkie osoby, które brały udział w jego wydaniu (art. 113 k.p.k.), z konsekwencjami, o jakich mowa w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k., gdyby to jednak nie nastąpiło. Dopuszczalne jest ponadto złożenie zdania odrębnego, kwestionującego rozstrzygnięcie zawarte w wyroku częściowym (art. 114 k.p.k.). Przepisy art. 113 i 114 k.p.k. pomieszczone są bowiem w części ogólnej k.p.k. i dotyczą każdego orzeczenia. Analogiczne jak to jest w stosunku do wyroku „zwykłego” są ponadto zasady ogłaszania i uzasadniania wyroku częściowego, a to w związku ze wspomnianym już odpowiednim stosowaniem przepisów rozdziału 47. Jako przepis części ogólnej kodyfikacji karnoprocesowej zastosowanie znajdzie również art. 100 § 1 k.p.k., dotyczący ustnego ogłoszenia orzeczenia wydanego na rozprawie, ale już nie art. 100 § 1a ani 2 k.p.k., odnoszące się do orzeczeń wydanych na posiedzeniu, jako że z uregulowania art. 404c k.p.k. (w tym przepisie mowa jest o rozprawie) oraz umiejscowienia tego przepisu w rozdziale 45 k.p.k. wynika, że wyrok częściowy może zostać wydany wyłącznie na rozprawie. Odpowiednio stosowany będzie również art. 411 k.p.k., co oznacza, że wchodzi w rachubę odroczenie wydania wyroku częściowego, z tym że w razie przekroczenia 14-dniowego terminu, o jakim mowa w § 1 wskazanego przepisu, rozprawy nie prowadzi się od początku, lecz w dalszym ciągu w odniesieniu do wszystkich oskarżonych (art. 404c § 5 k.p.k.), a więc w tym wypadku dojdzie do ponownego połączenia postępowań odnośnie do oskarżonych, co do których zakładano wydanie wyroku częściowego, jak również pozostałych oskarżonych.

Rodzi się tu kwestia, czy uzasadnienie wyroku częściowego powinno zostać sporządzone na formularzu. Wprawdzie wraz z wprowadzeniem wyroku częściowego nie dokonano żadnych zmian w brzmieniu art. 99a § 1 k.p.k. i nie wpisano do tego przepisu – obok wymienionych w nim już wyroków: nakazowego, łącznego, sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania – również wyroku częściowego, to jednak przepis ten stanowi o sporządzaniu na formularzu uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wymienionych w nim wyroków. Wyrok częściowy należy do grupy wyroków sądu pierwszej instancji, więc nie budzi wątpliwości, że jego uzasadnienie winno również zostać sporządzone na formularzu, o jakim mowa w art. 99a k.p.k.

Wyrok częściowy może zostać wydany, gdy „po naradzie wstępnej” sąd uzna, że przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych. Określenie „po naradzie wstępnej” może budzić wątpliwości, gdyż może sugerować, że sąd w jej toku nie może uznać, iż przeprowadzone dowody pozwalają na analizowane tu rozstrzygnięcie, a władny jest to uczynić dopiero po jej

zakończeniu. Taka interpretacja raziłaby jednak sztucznością. Narada wstępna służy przecież właśnie temu, aby ocenić, czy przeprowadzone dowody pozwalają na wskazane rozstrzygnięcie. Funkcjonalnie przyjąć więc trzeba, że to właśnie w toku narady sąd podejmuje decyzję, czy przeprowadzone dowody pozwalają na wydanie rozstrzygnięcia. Zgodnie jednak z § 4 art. 404c k.p.k. nie przeprowadza się narady wstępnej w sprawie rozpoznawanej w składzie jednego sędziego. Wówczas to sąd bez owej narady ocenia, czy zachodzą przesłanki do wydania wyroku częściowego.

Narada wstępna musi poprzedzać wydanie wyroku częściowego, gdy sąd orzeka w składzie innym niż skład jednego sędziego. Zgodnie z § 1 art. 404c k.p.k. to przewodniczący zarządza naradę wstępną, zaś sąd ocenia, czy dowody pozwalają na wskazane rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej. Wyrok częściowy można więc wydać, gdy materiał dowodowy sprawy pozwala na jej rozstrzygnięcie w odniesieniu do jednego lub więcej oskarżonych. Innymi słowy, uwzględniając zebrane dowody (zastosowanie znajdzie tu art. 410 k.p.k.), sprawa jest już gotowa do osądu. Trafnie wywodzi się, że chodzi tu o taki stan, w którym zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala sądowi orzekającemu na rozprawie głównej na jej zakończenie w drodze rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu w odniesieniu do części oskarżonych w sposób całościowy (a więc w odniesieniu do wszystkich zarzuconych im czynów), a brak jest analogicznej podstawy w odniesieniu do innych oskarżonych występujących w sprawie²⁴. Oczywiście aktualna jest możliwość sygnalizowania organom przez strony w trybie art. 9 § 2 k.p.k. potrzeby podjęcia z urzędu czynności, o jakich wcześniej była mowa.

Przechodząc w tym miejscu do ustosunkowania się do postawionej na wstępie kwestii, czy wyrok częściowy może w ogóle urzeczywistnić zakładane przez projektodawców cele, a więc przyspieszyć postępowanie, zmniejszyć jego koszty i ograniczyć trudności organizacyjne z nim związane, trzeba od razu zaakcentować, że wyrok częściowy z racji tego, iż może być wydany jedynie w sprawie, w której występuje co najmniej dwóch oskarżonych, nie może z założenia wpłynąć na procesy, w których występuje wyłącznie jeden oskarżony.

W świetle wcześniejszych uwag trzeba przyjąć, że przesłanką pozytywną, otwierającą możliwość wydania wyroku częściowego jest stwierdzenie przez sąd, że przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych i wydanie wyroku. Wskazane wydanie wyroku nie jest zaś dopuszczalne w razie zaistnienia choćby jednej z negatywnych przesłanek wyroku częściowego, o jakich stanowi art. 404c § 6 k.p.k. Otóż w myśl tego przepisu wydanie rzeczonego wyroku nie wchodzi w grę, gdy:

²⁴ J. Zagrodnik, op. cit., s. 8–9.

- 1) oskarżonemu zarzucono popełnienie przestępstwa w warunkach przestępczego współdziałania z oskarżonym nieobjętym zakresem narady wstępnej;
- 2) czyn oskarżonego pozostaje z czynem zarzucanym innemu oskarżonemu w takim związku, że rozstrzygnięcie w przedmiocie jego odpowiedzialności karnej wywarłoby wpływ na ustalenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego nieobjętego zakresem narady wstępnej;
- 3) wyrokiem częściowym nie mogą zostać objęte wszystkie czyny zarzucane oskarżonemu;
- 4) wydanie wyroku częściowego uniemożliwiłoby pokrzywdzonemu realizację jego uprawnień²⁵.

Już pierwszy rzut oka na powyższe przesłanki wskazuje na to, że mają one stosunkowo szeroki charakter²⁶. Jak się wydaje, przesłanki te w licznych wypadkach wyłączać będą możliwość wydania wyroku częściowego (chodzi tu o przesłanki z pkt 1–3, mniejsze znaczenie z analizowanej perspektywy ma przesłanka z pkt 4). W procesie wieloosobowym sprawy poszczególnych oskarżonych z zasady powiązane są bowiem ze sobą z uwagi na popełnienie przestępstwa w ramach przestępczego współdziałania lub inne ścisłe związki między czynami oskarżonych ze względu choćby na powiązany ze sobą materiał dowodowy (tzw. łączność przedmiotowa lub mieszana – art. 34 § 1 i 2 k.p.k.; ten ostatni przepis wskazuje wręcz na powinność łącznego rozpoznania spraw), co skutkować będzie zaistnieniem negatywnych przesłanek ze wskazanych pkt 1 bądź 2, które mają w założeniu zapewnić bezstronność orzekania. Ponadto możliwość wydania wyroku częściowego istotnie ograniczać będzie również zakaz obejmowania tym wyrokiem niektórych tylko czynów oskarżonego (przy tzw. łączności podmiotowej – art. 33 k.p.k.), o jakim mowa w pkt 3 powyższego wyliczenia. Prowadzi to do wniosku, że konstrukcja wyroku częściowego realnie nie może urzeczywistnić zakładanych przez projektodawców celów, a więc przyspieszenia postępowania, zmniejszenia jego kosztów i ograniczenia trudności organizacyjnych z nim związanych.

Autorzy tego rozwiązania przyjęli, że „projektowane przepisy określają również negatywne przesłanki zastosowania instytucji wyroku częściowego, mające na celu wyłączenie możliwości wpływu treści rozstrzygnięcia zawartego w wyroku częściowym na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej pozostałych oskarżonych, a tym samym zagwarantowanie niezależności

²⁵ Szczegółowo na temat przesłanek zob. np. ibidem, s. 8 i nast. czy M. Klejnowska, op. cit., s. 47 i nast.

²⁶ W literaturze podnosi się wręcz, że – uwzględniając unormowanie art. 404c § 6 k.p.k. – można uznać, iż „pole rażenia” art. 404c k.p.k. wydaje się niemal puste, co nie pozwala dostrzec jakiegokolwiek *ratio legis* jego wprowadzenia. Zob. C. Kulesza, [w:] K. Dudka (red.), op. cit., komentarz do art. 404c, teza 8.

wnioskowania i ocen podejmowanych przez sąd w toku postępowania prowadzonego po wydaniu wyroku częściowego (proj. art. 404c § 6 k.p.k.)²⁷. Te słuszne założenia powodują jednak, że praktyczne znaczenie analizowanej konstrukcji jawi się jako niewielkie właśnie z uwagi na zakres sformułowanych przesłanek negatywnych. Paradoksalnie dbałość o bezstronność sądu orzekającego w sprawie oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym powoduje więc, że siła oddziaływania tego wyroku na zakładane cele jest znacznie osłabiona, o ile nie wyłączona, z uwagi na to, że nie będzie on często stosowany w praktyce. Z drugiej strony pominięcie owych mechanizmów mających zapewniać bezstronność skutkowałoby zapewne częstymi wnioskami składanymi przez strony procesu w trybie art. 41 § 1 k.p.k. albo żądaniami samych sędziów o wyłączenie ich na tej podstawie od rozpoznania sprawy co do oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym, co podważałoby sens konstrukcji wyroku częściowego, która opiera się na przyjęciu, że wyrok częściowy i wyrok wydaje sąd w tym samym składzie.

Z przedstawionego przez projektodawców analizowanej konstrukcji uzasadnienia wynika, że wyrok częściowy ma znajdować zastosowanie nie w wypadkach, gdy zachodzą okoliczności utrudniające łączne rozpoznanie sprawy, a więc przeszkody procesowe lub faktyczne, lecz w sytuacjach, gdy sprawa może być łącznie rozpoznawana, jednak możliwe jest szybsze jej zakończenie w odniesieniu do jednego oskarżonego czy niektórych oskarżonych²⁸. Ustawodawcy chodziło o to, żeby nie trzeba było stosować konstrukcji z art. 34 § 3 k.p.k., gdy ujawni się możliwość wcześniejszego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu co do określonego oskarżonego bądź oskarżonych. W związku jednak ze wskazanym wcześniej zakresem przesłanek negatywnych wydaje się, że gdy *in concreto* zaistnieje możliwość wcześniejszego orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego (oskarżonych), choćby w związku z dobrowolnym poddaniem się karze oskarżonego w trybie art. 387 k.p.k., to sąd rozważać będzie zastosowanie regulacji zakładającej wyłączenie sprawy określonego oskarżonego do odrębnego rozpoznania, o jakiej mowa w art. 34 § 3 k.p.k. (choć niezbędne będzie tu przeprowadzenie stosownej analizy, czy spełnione są przesłanki wynikające z tego przepisu w aktualnym brzmieniu). Wyłączenie sprawy oskarżonego do odrębnego postępowania w tym trybie oczywiście pod względem podmiotowym „odchudza” wieloosobowy proces, co rzutuje na szybkość procedowania, zaoszczędza koszty i ogranicza trudności organizacyjne, a więc realizuje cele, którym służyć miała konstrukcja wyroku częściowego.

Nadto trzeba zwrócić uwagę na uregulowanie art. 34 § 5 k.p.k., które zakłada, że jeżeli sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega

²⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 62.

²⁸ Ibidem, s. 67–68 stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości, stanowiącego ustosunkowanie się projektodawców do uwag zgłoszonych do projektu ustawy w ramach konsultacji.

rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia, można prowadzić ją w dalszym ciągu w tym samym składzie, chyba że wskutek wyłączenia zaistniała okoliczność określona w art. 41 § 1 k.p.k. W efekcie nie tylko w związku z zastosowaniem konstrukcji art. 404c k.p.k. dopuszczalne jest procedowanie przez sąd w tym samym składzie, ale może to nastąpić również po wyłączeniu sprawy w trybie art. 34 § 3 k.p.k., jeżeli nie zaistnieje podstawa do wyłączenia sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. (co będzie chyba jednak raczej wyjątkiem).

Jak już wspomniano, instytucje narady wstępnej i wyroku częściowego łączą się z tym, że sąd w tym samym składzie będzie dalej procedował w sprawie oskarżonych, których nie dotyczy wyrok częściowy. Nie jest jednak wykluczone złożenie wówczas wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy w trybie art. 41 k.p.k. Taki wniosek może okazać się skuteczny, nawet gdy uwzględnimy funkcjonowanie przesłanek negatywnych wyroku częściowego, które w założeniu zapobiegać mają przecież wystąpieniu powodów do wyłączenia sędziów wydających wyrok częściowy od rozpoznania sprawy pozostałych oskarżonych tym wyrokiem nieobjętych. W takim wypadku nieweczone zostaną pozytywne aspekty związane z wydaniem wyroku częściowego, jako że sąd będzie orzekał w sprawie oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym już w nowym składzie.

Powstaje pytanie, czy w razie zaistnienia przesłanki pozytywnej i niewystąpienia żadnej z przesłanek negatywnych wyroku częściowego sąd ma prawo czy obowiązek wydania tegoż wyroku. W literaturze nie wskazuje się na bezwzględny obowiązek w tym zakresie, ale raczej wydanie wyroku częściowego upatruje się w kategorii „pragmatycznej powinności sądu”²⁹. Podnosi się zarazem, że tryb wyrokowania częściowego ma charakter subsydiarny w stosunku do typowego przebiegu tego postępowania, w którym sąd rozstrzyga całościowo kwestię odpowiedzialności karnej wszystkich oskarżonych. Stąd też założenie powinności wydania wyroku częściowego w przypadku zaktualizowania się przesłanek warunkujących tę powinność nie może stanowić przeszkody dla rozpoznania sprawy przez sąd w ramach typowego przebiegu procesu sądowego³⁰, które to zapatrywanie należy podzielić. Powyższe również rzutuje więc na możliwość realizacji przez wyrok częściowy zakładanych celów.

Skoro aby możliwe było wydanie wyroku częściowego, dowody mają pozwalać na rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej oskarżonego, to nie budzi wątpliwości, że wyrok ten jest wyrokiem merytorycznym; może to być wyrok skazujący, jak i uniewinniający. Nie ma przeciwwskazań, aby wyrokiem częściowym warunkowo umorzono postępowanie karne, skoro i tym razem

²⁹ J. Zagrodnik, op. cit., s. 14–15; M. Klejnowska, op. cit., s. 46.

³⁰ J. Zagrodnik, op. cit., s. 15.

chodzi o merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy danego oskarżonego, którą „oddziela się” od sprawy głównej w tym sensie, że będzie rozstrzygana w odrębnym orzeczeniu i w związku z tym tak wydzielone postępowanie karne może zostać warunkowo umorzone.

Powstaje pytanie, czy wyrok częściowy może mieć charakter formalny i czy wchodzi w grę umorzenie na jego mocy prowadzonego postępowania karnego. Wprawdzie w przepisie art. 404c § 2 w zw. z § 1 oraz § 4 k.p.k. mowa jest o dowodach, które mają pozwalać na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego, co może sugerować, że chodzi tylko o wyroki merytoryczne, to jednak w ocenie autora można przyjąć, że zastosowanie wniosku *a maiori ad minus* pozwala również na orzeczenie o umorzeniu postępowania karnego względem oskarżonego. Skoro można więcej – orzekać o odpowiedzialności karnej – to tym bardziej można też mniej, a więc umorzyć postępowanie karne, bez rozstrzygnięcia co do meritum. Za tym przemawiają również względy celowościowe. Jeśli realia sprawy pozwalają wcześniej rozstrzygnąć w odniesieniu do jednego z oskarżonych o umorzeniu postępowania karnego, to ekonomika procesowa i wzgląd na szybkość postępowania za dopuszczeniem takiego właśnie rozstrzygnięcia przemawiają.

Na koniec tej części rozważań trzeba ustosunkować się do kwestii rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu. Skoro wyrok częściowy stanowi odrębny wyrok, w którym całościowo rozstrzyga się odnośnie do oskarżonego (oskarżonych), należy przyjąć, że orzeczenie to powinno zawierać rozstrzygnięcie o kosztach procesu w części przypadającej na tego oskarżonego (oskarżonych). Uznać trzeba, że jest to bowiem orzeczenie kończące postępowanie w sprawie tego oskarżonego (oskarżonych) w rozumieniu art. 626 § 1 k.p.k.

Problematyka zaskarżalności wyroku częściowego

Wyrok częściowy stanowi samoistny wyrok. Podlega on zaskarżeniu apelacją na ogólnych zasadach, zbędne jest zatem szersze wypowiedzanie się w tym przedmiocie, jako że nie ma tu żadnej nowości normatywnej. Za to należy zwrócić uwagę na brzmienie art. 448 § 1a k.p.k., zgodnie z którym w razie wniesienia apelacji od wyroku częściowego sądowi odwoławczemu zamiast akt sprawy przekazuje się uwierzytelnione kopie dokumentów z akt sprawy, a dopiero w razie niezbędnej potrzeby, na jego żądanie, udostępnia się akta sprawy na czas oznaczony. Przekazanie dokumentów lub udostępnienie akt sprawy może przy tym nastąpić w postaci elektronicznej. Powyższe uregulowanie stanowi pokłosie tego, że po wydaniu wyroku częściowego do rozstrzygnięcia pozostaje jeszcze sprawa nieobjętych tym wyrokiem oskarżonych. Wraz z wniesieniem apelacji od wyroku częściowego sąd odwoławczy nie otrzymuje zatem co do zasady akt głównych sprawy, jako że pozostają

one do dyspozycji sądu pierwszej instancji, który rozstrzygać będzie sprawę pozostałego oskarżonego (oskarżonych). Do sądu odwoławczego nie mają nawet trafiać kopie całych akt sprawy lecz jedynie uwierzytelnione kopie dokumentów z tych akt. Co więcej, ustawa nie precyzuje, o jakie dokumenty tu chodzi. Wydaje się, że nie sposób zakładać, że ustawodawcy chodziło o wszystkie dokumenty zawarte w aktach sprawy, także w zakresie którego w ogóle nie dotyczy wyrok częściowy, skoro byłyby to dokumenty dla celów postępowania odwoławczego zbędne³¹. Na gruncie rzeczony regulacji trzeba przyjąć funkcjonalnie, że dotyczy to dokumentów odnoszących się do oskarżonego (oskarżonych), o którego sprawie rozstrzyga wyrok częściowy, a więc, że chodzi tu o dokumenty w oparciu, o które orzekał sąd (te, które stanowiły podstawę ustaleń sądu, jak i te należące do materiału dowodowego, które takiej podstawy nie stanowiły – dla pełnego oglądu sprawy przez sąd odwoławczy). Niezbędne jest przesłanie kopii protokołów rozprawy celem choćby zbadania, czy nie wystąpiły w sprawie bezwzględne przyczyny odwoławcze z art. 439 § 1 k.p.k. Należałoby uwzględnić również i te dokumenty, o których mowa jest w apelacji, jako np. zalegających w aktach sprawy, a pominiętych przy dokonywaniu ustaleń faktycznych przez sąd *meriti*. Niezbędne jest zatem dokonanie stosownej selekcji dokumentów. Ustawa nie wskazuje jednak również, jaki podmiot ma rozstrzygać o tym, uwierzytelnione kopie których dokumentów zostaną przedstawione sądowi odwoławczemu. Wydaje się, że powinien o tym rozstrzygnąć zarządzeniem sędzia referent sprawy³².

Same akta sprawy udostępnia się na czas oznaczony na żądanie sądu odwoławczego – *verba legis* – „w razie niezbędnej potrzeby”. Zgodnie więc z przyjętym przez ustawodawcę założeniem przekazanie akt sprawy powinno mieć charakter wyjątku. W przepisie art. 448 § 1a k.p.k. posłużono się słowem „żądanie”, a więc chodzi tu o zwrócenie się o akta do sądu *meriti*, które ma charakter imperatywny. Powyższe należy odczytać w ten sposób, że akta sprawy powinny zostać udostępnione. Powstaje pytanie, czy owo rozwiązanie, zakładające że akta sprawy będą przekazywane sądowi odwoławczemu jedynie wyjątkowo, jest słuszne. Czy należałoby dopuszczać sytuację, że sąd odwoławczy orzeka w oparciu o kopie dokumentów z akt sprawy, a nie same akta? Postulować należy, żeby sąd odwoławczy orzekał jednak na podstawie całych akt sprawy. Wydaje się, że jest to celowe dla zagwarantowania rzetelnego postępowania odwoławczego³³. Nie zakładając tu absolutnie złej woli przy

³¹ Projektodawcy analizowanego rozwiązania wskazują na to, że sądowi odwoławczemu mają być przekazywane uwierzytelnione kopie dokumentów z akt sprawy w zakresie niezbędnym do rozpoznania apelacji. Zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 61.

³² Por. J. Matras, [w:] K. Dudka (red.), op. cit., komentarz do art. 448, teza 5; K. Oleksy, op. cit., s. 63.

³³ W literaturze za kontrowersyjne uznano samo założenie, że sąd drugiej instancji nie potrzebuje całych akt sprawy – zob. K. Oleksy, op. cit., s. 64.

selekcji dokumentów, które mają zostać przekazane sądowi odwoławczemu, nie sposób jednak wykluczyć, że choćby przez zwykłe przeoczenie pewne dokumenty, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sądu odwoławczego, nie zostaną przekazane temu sądowi. Termin udostępnienia akt sprawy i okres, na jaki ma to nastąpić, powinien przy tym uwzględniać nie tylko potrzeby postępowania odwoławczego (w tym w szczególności zapoznania się z aktami), ale również potrzeby postępowania przed sądem pierwszej instancji i terminy rozprawy głównej³⁴. Wydaje się, że w realiach konkretnej sprawy, przy odpowiednim zaplanowaniu, będzie niekiedy możliwe, aby przekazanie całych akt sprawy nie godziło aż zanedo w bieg postępowania przed sądem *meriti*. Dostrzec trzeba, że z problemem udostępniania akt sprawy sądy muszą mierzyć się od dawna, np. w sytuacji, gdy rozstrzygano w odniesieniu do poszczególnych oskarżonych po wyłączeniu ich sprawy w trybie art. 34 § 3 k.p.k. do odrębnego rozpoznania, a co do pozostałych postępowanie karne toczyło się w dalszym ciągu. Warto zwrócić uwagę, że w wyniku rozpoznania apelacji wyrok częściowy może zostać uchylony, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji, co może generować dalsze niedogodności związane z udostępnieniem akt sprawy. W analizowanej regulacji zakłada się możliwość przekazania dokumentów lub udostępnienia akt sprawy w postaci elektronicznej. Tu znów kluczowe jest niepomijanie dokumentacji mającej znaczenie dla rozstrzygnięcia sądu odwoławczego.

Gdy wyrok częściowy się uprawomocni, będzie również możliwe wniesienie od niego kasacji. Nie dotyczy to jednak stron procesu (*arg. ex art.* 519 k.p.k.), lecz jedynie tzw. podmiotów specjalnych (art. 521 § 1 k.p.k.). Wówczas to odpowiednio znajdzie zastosowanie omówiona wcześniej regulacja art. 448 § 1a k.p.k. (art. 518 k.p.k.).

Dopuszczalność wydania wyroku częściowego w postępowaniach: odwoławczym, kasacyjnym, skargowym i wznowieniowym

Wyrok częściowy może zostać wydany w postępowaniu odwoławczym. Wynika to z tego, że przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem odwoławczym, o ile przepisy rozdziału 49 k.p.k. dotyczącego apelacji nie stanowią inaczej (art. 458 k.p.k.), a takich wyłączeń brak. W obecnym modelu postępowania odwoławczego, w ramach którego dopuszczalne jest przeprowadzanie dowodów na rozprawie apelacyjnej, może okazać się, że wobec jednego oskarżonego sprawa jest gotowa do rozstrzygnięcia, zaś względem pozostałych

³⁴ J. Matras, [w:] K. Dudka (red.), op. cit., komentarz do art. 448, teza 5.

zachodzi potrzeba przeprowadzenia określonych dowodów, co może przedłużyć postępowanie odwoławcze. Tego rodzaju układ procesowy może przemawiać za zastosowaniem instytucji wyroku częściowego.

Gdy chodzi natomiast o postępowanie kasacyjne, to i w tym wypadku nie ma formalnych ograniczeń co do możliwości orzekania wyrokiem częściowym przez Sąd Najwyższy (art. 518 k.p.k.), z tym że na rozprawie kasacyjnej nie przeprowadza się dowodów, więc wyłącznie jakieś szczególne względy przemawiać by mogły za „rozłączeniem” spraw i orzekaniem tymże wyrokiem. Brak jest zaś podstaw do przyjmowania, że wyrok częściowy może być wydany w postępowaniu skargowym czy wznowieniowym. W sprawach tych orzeka się na posiedzeniu, a nie na rozprawie (odpowiednio art. 539e § 1 i art. 544 § 3 k.p.k.). Nadto przepisy dotyczące tych postępowań nie odwołują się do stosowania art. 404c k.p.k., nawet w pośredni sposób poprzez art. 458 czy art. 518 k.p.k. (odpowiednio art. 539f i art. 545 § 1 k.p.k.).

Dopuszczalność wydania wyroku częściowego w kodeksowych postępowaniach szczególnych

Istota regulacji dotyczącej narady wstępnej i wyroku częściowego (w przepisie art. 404c k.p.k. mowa jest o rozprawie) oraz jej pomieszczenie w ramach rozdziału 45 k.p.k. normującego przewód sądowy na rozprawie głównej wskazuje na to, że – jak już wspomniano – wyrok częściowy może zostać wydany wyłącznie na rozprawie. Powyższe przemawia zatem za konkluzją, że wyrok taki nie może być wydany w postępowaniu nakazowym, którego istota zakłada orzekanie na posiedzeniu, a nie na rozprawie (art. 500 § 4 k.p.k.) i to w sytuacji, gdy z uwagi na wymowę zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego nie jest konieczne przeprowadzenie rozprawy, a okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości (art. 500 § 1 i 3 k.p.k.). W wypadku zaś narady wstępnej i wyroku częściowego chodzi o układ, gdy to w toku rozprawy, w związku z przeprowadzonym postępowaniem dowodowym, zajdzie potrzeba oceny, czy przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych. W postępowaniu nakazowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy rozdziału 53 k.p.k. nie stanowią inaczej (art. 500 § 2 k.p.k.). Wcześniejsze uwagi dowodzą, że przepisy dotyczące postępowania nakazowego „stanowią inaczej” i nie przystaje do nich regulacja narady wstępnej i wyroku częściowego, a więc przepis art. 404c k.p.k. nie znajdzie na gruncie postępowania nakazowego zastosowania.

Odnieść się jeszcze trzeba do możliwości zastosowania rzeczzonego przepisu w postępowaniu w sprawach z oskarżenia prywatnego i w postępowaniu przyspieszonym. W literaturze dopuszcza się taką możliwość z uwagi na

regulacje art. 485 i 517a § 1 k.p.k., zakładające stosowanie w tych trybach przepisów o postępowaniu zwyczajnym³⁵. Prezentowany jest również odmienny pogląd, zgodnie z którym wydanie wyroku częściowego dopuszczalne jest tylko w sprawach, w których występuje oskarżyciel publiczny z uwagi na użycie w art. 404c § 2 k.p.k. określenia dotyczącego tego podmiotu. W efekcie wyłączone jest postępowanie z oskarżenia prywatnego i oskarżenia posiłkowego subsydiarnego, chyba że prokurator wstąpił do postępowania w charakterze oskarżyciela publicznego (art. 60 § 1 i art. 55 § 4 k.p.k.)³⁶.

Trzeba skłonić się ku ostatniemu pogładowi i przyjąć, że analizowane instytucje mogą znaleźć zastosowanie jedynie w sprawach, w których występuje oskarżyciel publiczny (więc również w trybie przyspieszonym – choć to raczej wyłącznie teoretyczna możliwość z uwagi na charakter tego trybu i wymóg, aby w postępowaniu występował więcej niż jeden oskarżony). W przepisie art. 404c § 2 k.p.k. mowa jest o oskarżycielu publicznym, a nie ogólnie o oskarżycielu, co obejmowałoby również oskarżyciela prywatnego (jak np. w także dotyczących przewodu sądowego art. 385 § 1a czy art. 398 § 1 k.p.k.), jak również nie wymienia się w omawianym przepisie wprost oskarżyciela prywatnego (jak to się czyni w innych przepisach dotyczących przewodu sądowego, a to np. w art. 370 § 1 czy art. 406 § 1 k.p.k.). Tym samym – zakładając racjonalność ustawodawcy – nie sposób pomijać tego, że w art. 404c § 2 k.p.k. wskazano wyłącznie na oskarżyciela publicznego.

Dopuszczalność wydania wyroku częściowego w postępowaniu karnoskarbowym i w sprawach o wykroczenia

Stosownie do art. 113 § 1 Kodeksu karnego skarbowego³⁷ w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy k.p.k., jeżeli przepisy k.k.s. nie stanowią inaczej. Z uwagi na to, że przepisy k.k.s. nie stanowią inaczej, trzeba przyjąć, że na gruncie tych spraw instytucje narady wstępnej i wyroku częściowego znajdują zastosowanie.

Z kolei w postępowaniu w sprawach o wykroczenia rzecz wygląda odmiennie. Otóż przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia³⁸

³⁵ Zob. J. Kil, *A partial judgment in polish criminal procedure*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, z. 2, s. 140.

³⁶ D. Świecki, [w:] D. Świecki (red.), op. cit., komentarz do art. 404c, teza 1; M. Klejnowska, op. cit., s. 46–47.

³⁷ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 633), dalej jako k.k.s.

³⁸ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 860), dalej jako k.p.w.

nie znają wyroku częściowego, natomiast w myśl art. 1 § 2 k.p.w. w postępowaniu w sprawach o wykroczenia przepisy k.p.k. stosuje się jedynie, gdy k.p.w. tak stanowi. Przepisy k.p.w. nie zakładają zaś recepcji art. 404c k.p.k. (ustawa wprowadzająca wyrok częściowy do procesu karnego nie przewidywała żadnych zmian w zakresie k.p.w., w tym w jego art. 81, w którym mowa jest o recepcji określonych przepisów k.p.k. dotyczących rozprawy głównej).

Dostrzec więc można pewną niespójność uregulowań, skoro w odniesieniu do wykroczeń skarbowych wyrok częściowy może zostać zastosowany, a w sprawach dotyczących wykroczeń powszechnych już nie.

Podsumowanie

Podejmując się próby oceny instytucji wyroku częściowego, trzeba stwierdzić, że nie może on spełnić oczekiwań autorów tej konstrukcji³⁹. Wydaje się, że na przeszkodzie temu stoją przesłanki negatywne analizowanej instytucji uregulowane w art. 404c § 6 k.p.k., które w licznych wypadkach wyłączać będą możliwość wydania wyroku częściowego. Nikle więc będzie praktyczne znaczenie owej konstrukcji. Z istoty nie dotyczy ona najczęściej w praktyce występujących spraw, w których występuje jeden oskarżony.

Oczywiście w założeniu ustawodawcy chodziło o wywołanie pozytywnych efektów w zakresie dotyczącym orzekania w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w trybie zwyczajnym, jednak brak realnego wpływu wyroku częściowego na to stadium procesu odnosić się będzie również do postępowania odwoławczego i karnoskarbowego. Z uwagi zaś na specyfikę postępowań: przyspieszonego i kasacyjnego, wyrok częściowy z istoty nie będzie miał w ich zakresie żadnego znaczenia. Z założenia wyrok częściowy nie będzie również rzutować na postępowania, w których sąd orzeka na posiedzeniu, co odnosi się do postępowania nakazowego, ale i postępowań dotyczących nadzwyczajnych środków zaskarżenia (postępowanie skargowe i wznowieniowe). Ponadto, jak wywiedziono, wyłączona jest możliwość jego wydania w postępowaniu prywatnoskargowym oraz w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Instytucje narady wstępnej i wyroku częściowego łączą się z tym, że sąd w tym samym składzie będzie dalej procedował w sprawie oskarżonych, których nie dotyczy wyrok częściowy. Nie jest jednak wówczas wykluczone złożenie wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy w trybie art. 41

³⁹ Z aprobatą do rzeczonyj konstrukcji odniesiono się w literaturze, formułując zarazem postulat przyjęcia zmian legislacyjnych wprowadzających możliwość wydania wyroku częściowego co do niektórych czynów zarzucanych oskarżonemu. Zob. J. Zagrodnik, op. cit., s. 9–10 i 15 czy J. Kil, op. cit., s. 141–143. Z kolei krytycznie instytucje narady wstępnej i wyroku częściowego oceniono w opracowaniu K. Oleksy, op. cit., s. 51 i nast.

k.p.k., która to inicjatywa *in concreto* może okazać się skuteczna i tym samym zniweczyć pozytywne efekty związane z wydaniem wyroku częściowego.

Nie sposób pominąć zagadnienia dostępu do akt sprawy, a mianowicie w układzie procesowym, w którym dojdzie do zaskarżenia wyroku częściowego, a sprawa co do pozostałych oskarżonych będzie się dalej toczyć. Wszak sąd odwoławczy, który uznał za niewystarczające oparcie rozstrzygnięcia na uwierzytelnionych kopiach dokumentów z akt sprawy, o jakich mowa w art. 448 § 1a k.p.k., może zażądać akt sprawy. W związku z „wędrowką akt” bieg sprawy oskarżonych nieobjętych wyrokiem częściowym w takim układzie może ulec wydłużeniu. Nie sposób przecież aprobować sytuacji, że sąd odwoławczy z zasady orzekać będzie w oparciu o kopie dokumentów z akt sprawy, a nie same akta, zwłaszcza że wątpliwości może budzić kwestia dotycząca tego, kopie których dokumentów powinny zostać przekazane sądowi odwoławczemu i jaki podmiot powinien o tym decydować. W tej sytuacji podzielić należy stanowisko co do tego, że przepis art. 404c k.p.k. (a w konsekwencji art. 448 § 1a k.p.k.) powinien zostać uchylony⁴⁰.

Wykaz literatury

- Daszkiewicz W., *Proces karny, Część ogólna*, Dom Wydawn. Ławica, Warszawa–Poznań 1994.
- Dudka K. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex.
- Dudka K., Paluszkiwicz H., *Postępowanie karne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Ereciński T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2: *Postępowanie rozpoznawcze*, 2016, Lex.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1: *Art. 1–467*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, LexisNexis, Warszawa 2014.
- Kil J., *A partial judgment in polish criminal procedure*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2024, z. 2.
- Klejnowska M., *Narada wstępna i wyrok częściowy w polskim procesie karnym*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 2.
- Kościelniak-Marszał M., *Wyrok sądu I instancji w polskim procesie karnym*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Oleksi K., *Narada wstępna i wyrok częściowy – przyczynek do refleksji nad stanem legislacji karnoprocesowej*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 6.
- Rusinek M., *Przedmiot procesu*, [w:] P. Hofmański (red.), *Zagadnienia ogólne*, seria: System Prawa Karnego Procesowego, t. 1, cz. 1, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Skorupka J., *Pojęcie procesu karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), *Zagadnienia ogólne*, seria: System Prawa Karnego Procesowego, t. 1, cz. 1, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.

⁴⁰ Zob. ustawa z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1600, Sejm X kadencji, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1600> (data dostępu: 16.03.2026), która została jednak zawetowana przez Prezydenta RP w dniu 13 marca 2026 r.

- Skřętowicz E., *Wyrok sądu karnego pierwszej instancji. Z problematyki wyrokowania*, Wyd. UMCS, Lublin 1989.
- Świecki D. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1, 2025, Lex.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Zagrodnik J., *Analiza przesłanek wyznaczenia narady wstępnej i wydania wyroku częściowego*, „Przegląd Sądowy” 2024, nr 1.

Summary

On partial judgment in criminal proceedings and its significance

Keywords: criminal proceedings, partial judgment, preliminary deliberation, appealing against a partial judgment.

The principle of criminal proceedings is that the judgment issued at trial determines the criminal liability of all the accused. An exception to this principle is the partial judgment, which was introduced into Polish criminal proceedings in 2024. This judgment allows for an earlier determination of the criminal liability of the accused or certain defendants for whom the evidence presented in the case allows it. According to the legislator, this regulation was intended to expedite criminal proceedings, reduce their costs, and limit the organisational difficulties associated with the proceedings. This article aims to analyse and critically assess the regulation regarding partial judgment and the feasibility of achieving the legislator's intended goals. The author presents the legal nature of partial judgment, the possibility of issuing it at various stages of criminal proceedings, as well as the practical issues related to appealing against partial judgment. The author concludes that the institution of partial judgment is unable to accelerate the criminal proceedings and reduce their costs.